

10.) Hæc ergo servitus, hæc impotentia profus voluntaria est; moralis, non physica.

Itaque in homine gratiâ destituito hæc duo simul confociantur, naturalis possibilitas boni, & impotentia voluntaria; unde fit ut propter cupiditatem dominantem non agat, nisi malè, & perversâ voluntate adstrictus vitio, bonum non operetur, quod tamen posse sibi innatum est. Obstacula enim quibus impediuntur peccatores, ne mandata Dei observent, à sola voluntatis pravitate oriuntur. Cur ergo voluntati non imputaretur, quod ab ipsa natum est?

PROPOSITIO. VIII.

Potest homo gratiâ destitutus facere opera quoad substantiam sive officium, & finem proximum bona.

Prob. Quia ad illud satis est, ut homo possit sine gratia opus ex substantia sive officio bonum referre ad finem proximum honestum, id est, quem approbet & præscribat recta ratio: atqui id potest homo etiam gratiâ destitutus; quamvis enim ratio per peccatum debilitata fuerit, quamvis voluntas maximam contraxerit infirmitatem; nec tamen illa quoad omnis veri cognitionem, nec ista quoad omnis boni moralis executionem, nec ista quoad omnis boni moralis executionem, penitus extincta est. In ipsis gentilibus non usque adeo in anima humana imago Dei detrita est, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint. (S. August. lib. de spiritu & littera, cap. 28. n. 48.) Hinc gentiles absque gratiæ auxilio opera ex substantia, sive officio bona, ad finem honestum, sive rectæ rationi consentaneum interdum retulerunt: sicut vixi sunt qui pudicitiam conjugalem servaverint, quod fides thori eam præscribat; qui steterint promissis, quod id jubeat recta ratio; alteri non feceris quod tibi fieri non vis; qui nudos operuerint ut eorum sublevarent miseriam.

Verum concupiscentia quæ in homine gratiâ destituito dominatur imperiosus, quæque in eo est altera veluti natura, eum plerumque inducit, ut opus, etiam in seipso honestum, vel ad voluptatem, vel ad vanum aliquem finem alium, & maximè laudem humanam ultimo referat. Id Augustinus de iis Romanis asserit qui, præ cæteris, virtuti statuisse visi sunt. Ait enim Brutum liberos suos pro patriæ incolumitate interemisisse, quod eum vicerit laudis immensa cupido; Camillum patriam à Gallis iterum liberasse, quia non habebat potiorem ubi posset vivere gloriosus; Marcum Regulum ideo reversum fuisse ad Carthagenenses quia, sicut ipse respondit, posteaquàm Afris servierat, dignitatem illic honesti civis habere non posset. (Lib. 5. de civit. Dei, cap. 18.)

DISSERTATIO IV.

De gratuitate Gratiæ.

HANC primam esse gratiæ dotem præmonuimus, quod humanis non rependatur meritis, sed merâ Dei liberalitate conferatur, qui supremus donorum suorum Dominus, ea si ipsi libuerit, potest non dare. Quid enim sonat gratiæ vox, nisi beneficium gratuito concessum? Varii tamen eâ de re sunt errores, vel falsæ nonnullorum opinionones qui, ut merita extollant humana, Deum aliquatenus hominis debitorem efficere conantur.

1°. Hic fuit Pelagianorum & Semipelagianorum error, quod gratiam secundum merita nostra dari contenderent, ita ut in homine aliquid præcederet, quo gratia impetraretur. Sic enim Cassianus loquitur apud Prosperum. (Deus) cum in nobis ortum quemdam bonæ voluntatis inspexeris,

illuminat eam confestim, atque confortat & incitat ad salutem, incrementum tribuens ei quam, vel ipse plantavit, vel nostro conatu viderit emerfisse. (Lib. contra Collatorem, cap. 2. n. 3. in append. tom. 10. oper. S. Aug. pag. 173.)

2°. Errorem hunc non satis effugere videtur Molina. Docet enim facienti quod in se est ex viribus naturæ, Deum non denegare gratiam, ob pactum quod de ea sic conferenda fingit. Deum inter Patrem & Christum Filium; sed audiatur autor, ipse: *Addendum est, inquit; quotiescumque liberum arbitrium ex suis viribus naturalibus conatu præstare est ad conandum torum id quod ex se potest, . . . à Deo conferri gratiam prævenientem, auxiliare quibus id faciat, ut oportet ad salutem non quidem quasi eo conatu dignus efficiatur talibus auxiliis, aliâque ratione ea promereatur; sed quoniam id obtinuit nobis Christus ob sua merita; atque inter leges quas tam ipse, quam Pater æternus, statuerunt de auxiliis & donis quæ nobis Christus promeruit merè gratis conferendis, una eaque rationi maximè consentanea fuit, ut quoties ex nostris viribus naturalibus conaremur facere quod in nobis est, præsto nobis essent auxilia gratiæ quibus ea, ut oportet ad salutem, efficeremus, ut eâ ratione . . . semper in manu liberi arbitrii nostri posita esset salus nostra.* (Lib. de concordia, quæst. 14. art. 14. disput. 10. pag. 13. Edit. Antwerp. an. 1595.)

3°. Opinantur nonnulli Theologi gratiam justis ita debitam esse, ut Deus citra injustitiam ab ea largienda abstinere non possit; quæ omnia ut refellamus, sit.

PROPOSITIO I.

Nulla præcedunt hominis merita, quibus primam Gratiam advocet & mereatur.

Probatur 1°. Si quid in homine præcederet quo gratiam accederet & mereretur, vel esset aliquale fidei initium, vel opus aliquod ordinis naturalis ex omni parte bonum: atqui superius demonstratum fuit, sine gratiâ ne minimum quidem dari fidei initium, nec quidquam operis verè boni, etiam in ordine naturali, fieri; ergo nihil in homine præcedit quo divinam gratiam quasi provocet & mereatur.

Prob. 2°. ex Scriptura: *Et qui operatur, inquit Apostolus, Merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* (Rom. 4. 4.) *Si autem gratiæ, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia.* (Ibid. cap. 11. v. 6.) Itaque Apostolus illud discriminis generatim statuit gratiam inter & mercedem, quod prior sit donum immeritis gratuito concessum; posterior verò sit debitum dignis perfolvendum: atqui discrimen illud gratiam inter & mercedem ab Apostolo constitutum profus tolleretur, si quædam hominis merita gratiam præverterent & impetrarent; ergo, &c.

Hæc autem omnia, inquit idem Apostolus, operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult: (I. Cor. 12. 11.) Atqui si Apostolus meritorum causas voluisset intelligi, inquit autor Librorum de Vocatione Gentium, diceret: *dividens singulis prout merentur.* (Lib. 2. cap. 7.)

Christus omnes in se credituros in Apostolorum persona sic alloquitur: *Non vos me elegistis; sed ego elegi vos.* (Joan. 15. 16.) Quæ verba sic exponit Augustinus: *Audi, ingrate; ingrate, audi. . . non est ut dicas: antequam crederem, jam bona operabar, idè electus sum. Quid est enim: boni operis ante fidem, cum dicat Apostolus, omne*

quod non est fide, peccatum est? quid ergo dicturi sumus audiendo, non vos me elegistis, nisi quia mali eramus, electi sumus, ut boni per gratiam nos eligentis essemus? non est enim gratia, si præcesserint merita. Est autem gratia; non ergo invenit, sed efficit merita: (Tract. 26. in Joan. n. 2.)

Prob. 3°. ex Augustino, qui in suis contra Pelagianos scriptis totus est in asserendo illo dogmate. Si propterea, inquit, gratia est, quia gratis est, nihil tuum præcessit ut acciperes. Nam si aliqua bona tua præcesserunt, pretium accepisti, non gratiam. (Conc. 2. in Psal. 70. n. 1.) Non erit gratia ullo modo, nisi fuerit gratuita omni modo. (Lib. de peccat. origin. cap. 24. n. 28.) Denique inter inconcussos fidei Catholicæ articulos istum recenset: Quoniam pro merito Christo, Christiani Catholici sumus... scimus gratiam Dei nec parvulis; nec majoribus secundum merita nostra dari. (Epist. 217. ad Vitalem, cap. 5. n. 16.)

Prob. 4°. ex Conciliis. Anno 415. celebrata est Synodus Diospolitana in qua, præter ceteros errores, istum ejurare compulsus est Pelagius, scilicet gratiam Dei secundum merita nostra dari, ut refert Augustinus. (Epist. 186, & 216, ad Vitalem. Tom. 2. Concil. Labb. pag. 1529.)

Concilium Arafricanum II, an. 529, luculentos eâ de re Canones edidit adversus Semipelagianos. Sic autem statuit: Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia quæ non debetur, præcedit ut fiant. (Can. 18. tom. 4. Concil. Labb. pag. 1670.) Porro quod præcedit bonum quodcumque opus? illiusque causa est, certè nullum supponit prævium in homine meritum: atqui ex Concilio Arauficano, gratia præcedit quodcumque, &c. ergo, &c.

Sic etiam declarat eadem Synodus: Hoc etiam salubriter profiteremur & credimus, quod in omni opere bono nos non incipimus, & postea per Dei misericordiam adjuvamur; sed ipse nobis, nullus præcedentibus

præcedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui prius inspirat. (Can. 25. ibid. pag. 1672.) Porro si quid meriti & boni operis in homine gratiam antecedit & impetrat, tunc homo bonum opus incipit, cui postea sese adjungit auxiliatrix Dei gratia: atqui, juxta Patres Arafricanos, boni operis, ac proinde meriti initium non ab homine, sed à gratia præveniente reperendum est; ergo, &c.

Concilium Tridentinum eandem veritatem ita confirmat: Declarat Sancta Synodus ipsius justificationis exordium in adultis à Dei per Jesum Christum præveniente gratiâ sumendum esse, hoc est ab ejus vocatione quâ, nullis eorum existentibus meritis, vocantur. (Sess. 6. de justificat. cap. 5.) Definiunt igitur Patres Tridentini, justificationis exordium prævenienti gratiâ adscribendum esse: atqui, juxta doctrinam quam refellimus, justificationis initium, non gratiæ prævenienti tribuendum esset; sed prævio hominis merito quo gratiâ dignum sese præstitisset, eamque impetrasset.

Prob. 5°. Ratione. Actio naturalis nullam habet affinitatem cum beneficio supernaturali: atqui opus quodlibet gratiam antevertens, est aliquid merè naturale, gratia vero donum est supernaturale; ergo humanum quodlibet opus nihil habet cum gratia affinitatis, nec proinde eam valet promereri. Quapropter Augustinus veritatem hanc inter Catholicæ fidei dogmata constituit: Quoniam ergo, inquit, pro merito Christo, Christiani Catholici sumus, ... scimus gratiam Dei nec parvulis, nec majoribus secundum merita nostra dari. (Epist. 217. ad Vitalem, cap. 5. n. 6.)

Hanc veritatem confirmabit sequens propositio, quæ priori est illigata, & arctissime devincta.

PROPOSITIO II.

Falsa est hæc Molinæ sententia : facienti quod in se est viribus naturæ, Deus non denegat gratiam.

Probatur 1°. ex Concilio Arausicano II; sic enim pronuntiat: *Si quis sine gratiâ Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus.... nobis misericordiam dicit conferri divinitus; non autem ut credamus, velimus... per inspirationem & infusionem Sancti Spiritus in nobis fieri constetur, ... resistit Apostolo dicenti: Quid habes quod non accepisti? (Can. 6.)* Hic Canon futuros Molinæ sensus apertè prædamnavit. Rejicit enim, tanquam Apostolicæ doctrinæ contrarium, istud Semipelagianorum dogma, scilicet homini sine gratia credenti, volenti, conanti, laboranti, misericordiam sive gratiam divinitus conferri: atqui illud solemne est Molinæ placitum; ergo à Concilio Arausicano II prædamnatus fuit Molina.

Prob. 2°. ex Clero Gallicano. Inter varias de gratia propositiones, quæ ad ipsum in comitiis anni 1700 delatæ sunt, hæc erat quinta: *Axioma illud Theologicum, facienti quod in se est Deus non denegat gratiam, non solum verissimum est.... verum etiam per illud significatur obligatio quam Deus habet dandi gratiam, ... etiam illi qui, cum non habeat gratiam, facit quod in se est viribus naturæ.* Hæc propositio ipsissimam continet Molinæ doctrinam: atqui eam Semipelagianismum instaurare, mutatis tantum vocibus, pronuntiat Clerus Gallicanus; (*Mém. du Clergé, édit. de 1716. tom. I. pag. 718.*) ergo eadem censurâ Molinæ doctrinam perstringit.

Quinimo Molina hac in parte Semipelagianis deterior fortè videbitur: nam illi viribus humanis

nihil arrogabant, præter informe quoddam fidei initium, & bonæ voluntatis exordium; Molina vero eam libero arbitrio vim tribuit, quâ fidei & amoris Dei super veniens gratia ad operis boni numeros absolutos sine gratiâ perficiat, ut constet ex ipsius verbis quæ protulimus ibi de necessitate gratiæ.

Nec excusatur autor, quod actus hujusmodi, non nisi accedente gratiâ, *meritorios* fieri velit: quid enim superveniens gratia ad operis boni dignitatem conferat, non video, cum in ipsum opus non influat. Nam in Molinæ sententiâ, duplex concipitur instans distinguendum. In primo voluntas propriis viribus actus bonum, v. g. amoris Dei super omnia, elicit: hæc tenus opus istud intra naturæ limites continetur, nec ullius est apud Deum meriti. In secundo instanti gratia cœlestis illabitur, quâ nobilitatur opus, ex ordineque naturali ad supernaturalem evehitur. Prius ergo concipitur opus completum, quàm gratiâ supernaturali quasi vestiatur, proindeque gratia ad operis perfectionem nihil confert; ergo vel seipsum non intelligit Molina, vel imperitis fucum facit, quando boni operis meritum in gratiam videtur refundere.

At, inquires, juxta Molinam, bona quæ gratiam præcedunt eam non mereantur, nec ipsis debetur gratia; sed tantum sunt illius conferendæ occasiones, ac proinde non obstant quominus gratiæ donatio planè sit gratuita.

Resp. Constantè asserunt SS. Patres eum qui boni aliquid in homine ante gratiam admittit, eo ipso incidere in damnatam hanc Pelagii hæresim, *gratiam secundum merita dari.* Sic, v. g. Cassianum urget S. Prosper: *Quomodo non advertis te in illud damnatum incidere.... gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequantur, affirmas? (Lib. contra Collatorem, cap. 3. n. 8.)* Atqui Molina pariter bonum aliquod opus in homine admittit ante gratiam, & omnibus qui ex

seipsis bonum operantur, vel operari student, certâ lege gratiam conferri docet; ergo, &c.

PROPOSITIO III.

Rejiciendum est commentitium illud pactum quod excogitavit Molina Christum inter & Deum Patrem, de concedenda liberi arbitrii conatibus gratia.

Prob. 1°. Nihil admitti debet quod à libera Dei voluntate pendeat, nisi vel Scripturæ Sacræ, vel Traditionis auctoritate nitatur: quæ enim Deus liberè decrevit, nemo cognovit nisi ipse, & cui voluerit revelare: in Scriptura vero & Traditione tota continetur revelatio: atqui pactum à Molina excogitatum pendet à libera & gratuita Dei voluntate, ut fatetur ipse; aliundè nullum ejus vestigium reperitur, sive in Scripturis, sive in Traditione; ergo rejiciendum est tanquam commentitium. Hinc ubi primum in lucem editus est famosus de Concordia liber, in quo fictitium illud pactum exponitur, statim Theologi præstantiores, & veteris doctrinæ amantiore, peregrinam falsamque opinionem intrudi clamârunt, in eamque impetum fecerunt unanimes. Undique personuit sanctissima vox antiquitatis novitatem repellentis.

2°. Paulus, Augustinus, aliique Patres qui gratiæ causam adversus hæreticos defenderunt, ubi quæritur cur alteri detur gratia, & alteri non conferatur, non ad Molinæ pactum sed ad inscrutabilia Dei judicia confugiunt. *Quem trahat, inquit Augustinus, & quem non trahat; quare illum trahat, & illum non trahat, noli velle judicare, si non vis errare.* (Tract. 26. in Joan. n. 2.) Atqui si verum esset quod finxit Molina pactum, in promptu esset ratio cur alter gratiam recipiat, alter eâ careat; quia scilicet alter quod in se erat viribus naturæ fecit, alter vero non fecit.

3°. Ex Apostolo, solus Deus discernit hominem justum ab injusto; non obtinuit igitur Christus à Patre, ut homo seipsum discerneret: atqui si Christus impetraverit à Patre, ut liberi arbitrii conatibus gratiam conferret: hoc simul consecutus est ut homo seipsum discerneret. In hac enim hypothese si quæretur cur Paulus, v. g. discernitur à Petro, & justus sit, non autem Petrus, respondendum erit illud ex eo factum esse, quod Paulus gratiam habuerit quâ fieret justus, Petrus autem illâ gratiâ caruerit. Si rursum quæretur cur Paulus gratiam quâ fieret justus acceperit, non vero Petrus, respondendum erit gratiam fuisse Paulo concessam, quia viribus propriis conatus est, & fecit quod in se erat; gratiam autem Petro non concessam esse, quia viribus propriis non fecit quod in se erat; ergo in hac hypothese Molinianâ Paulus seipsum à Petro reverè discriminavit; ac proinde in hoc systemate Christus à Patre obtinuit, ut homo seipsum discerneret, quod apertè pugnat cum Apostoli sententia, *quis te discernit?*

4°. Illud pactum commentitium est, ex quo sequeretur unum hominem præ alio gloriari posse. Id enim sic vetat Apostolus: *Quid gloriaris quasi non acceperis?* (1. Cor. 4. 7.) Atqui ex pacto quod excogitavit Molina Christum inter & Patrem, de conferenda liberi arbitrii conatibus gratia, sequeretur unum hominem præ alio gloriari posse: in hac enim hypothese qui gratiam habet, merito gloriari potest præ alio qui gratiâ caret; de eo nimirum tanquam suo, gloriari potest, quod non accepit: atqui illud non accepit cujus occasione gratia sibi concessa est; id enim totum opus est liberi sui arbitrii sibi que permitti; ergo de eo præ alio homine gloriari potest; ergo, &c.

5°. In comitiis Cleri Gallicani an. 1700, damnata est propositio quæ ferebat, *obligationem quam Deus habet conferendi gratiam facienti quod in se est viribus naturæ..... oriri..... ex pacto inter*

Christum si de jussore nostrum & Patrem inito, ad gratiam hominibus conferendam propter Christi merita. (Ubi suprâ.) Pactum de quo agitur in hac propositione ipsissimum est pactum quod somniavit Molina: à Clevo autem Gallicano declaratur, temerarium, erroneum, non solum tacente, sed etiam adversante Scripturâ & SS. Patrum traditione, prolatum. (Ibidem.)

6°. Illud pactum rejiciendum est, ex quo sequeretur gratiam non esse gratiam: atqui gravissimum illud vitium pacto Moliniano est illigatum. Quidquid enim ex pacto datur, ex quadam justitia rependitur. Neque dixeris pactum illud non fundari in pretio & dignitate operum quæ ex solis naturæ viribus prodeunt; sed tantum in Christi meritis; ac proinde si gratia propter illud pactum debeatur, in solis Christi meritis tribuendum esse, non ipsis naturæ operibus vel conatibus; ne, inquam, illud dixeris. Si enim Rex aliquis, filio suo ita postulante, legem conderet quâ munere aliquo donandus foret, quisquis præclara quædam perpetrasset, nonne munus lege sancitum ex justitia consequeretur, quia impositam conditionem implevisset, quamvis aliunde remuneratio plurimum superaret præstiti operis bonitatem? ergo similiter,posito Molinæ pacto, quicumque facit quod in se est solis ex naturæ viribus, gratiam ex quodquam justitia recipit.

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Christus Apostolis præcipit ut aliquam civitatem ingressi, interrogent quis in ea audiendi Evangelii dignus sit: *Interrogate quis in ea dignus sit.* (Matth. 10.) Ergo Deus aliquid meriti prius supponit, quam gratiam largiatur.

Resp. Neg. ant. Eo quippè loci Apostolis non præcipit Christus, ut dignis Evangelium prædicent; verum ut apud dignos tantum hospitentur;

id est, apud cives bonâ famâ, externisque moribus commendabiles, ne si apud infames divertant, Evangelium malè audiat. Obvium hunc sensum præ se ferunt ista de quibus agitur Christi verba: *In quantumque autem civitatem aut castellum intraveritis, interrogate quis in ea dignus sit, & ibi manete donec exeatis.*

Obj. 2°. Deus id semper efficit, quod divina ipsius sapientia postulat: atqui divina sapientia postulat, ut homini facienti quod in se est ex viribus naturæ, gratia concedatur? ergo Deus eam semper largitur homini facienti, &c.

Resp. Neg. min. Divina enim sapientia non postulat ut gratuita Dei beneficia iis conferantur, qui sunt à Deo averfi: atqui homines suis viribus solique naturæ permisi, & omni gratia destituti, sunt à Deo averfi; vera quippè ad Deum conversio opus est gratiæ specialis: ergo, &c.

Instab. 1°. Sapientia postulat ut gratia iis potius conferatur hominibus, qui vitam moderatè & honestè agunt, quam iis qui in omni vitiorum & scelerum genere vitam transigunt: atqui nonnulli homines habent ex viribus naturæ, ut vitam moderatè & honestè agant; ergo sapientia interdum exigit ut naturæ conatibus gratia conferatur.

Resp. Neg. maj. Deus enim non potest à sapientia legibus desistere: atqui tamen in adversariorum opinione, Deus à sapientia legibus non semel discederet: nam experientia compertum est, Deum aliquando hominibus ad omne scelus projectis gratiæ fideique beneficium largiri, dum alios præterit qui longè minoribus urgentur vitiis: *Nonne videmus,* ait Augustinus, *quosdam homines utriusque sexus in conjugali castitate viventes sine querela, & tamen vel Hæreticos, vel Paganos?* (Lib. 1. ad Simpl. n. 22.) Undè fit, inquit S. Doctor, *ut homo ab ineunte pueritia, modestior, ingeniosior, temperantior, ... qui oderit avaritiam, luxuriam detestetur, ... & tamen eo loco sit, ubi ei*

prædicari gratia Christiana non possit? ... alius autem tardus ingenio, libidinibus deditus, flagitiis & facinoribus coopertus, ita gubernetur, ut audiat, credat, baptizetur? (*Lib. 1. de peccator. merit. cap. 22. n. 31.*) Ibi exclamandum esse, *ô altitudo!* docet Augustinus; ergo vel dicendum est Deum cæco & temerario quodam impetu suam gratiam distribuere, vel afferendum ipsius sapientiam non postulare, ut in conferendis gratiæ beneficiis eos anteponat, qui moderatius & honestius vivunt.

Instab. 2°. Nisi gratia naturæ viribus & liberi arbitrii conatibus concederetur, qui paucioribus laboraret vitiiis, merito conqueri posset quod gratia sibi denegetur, dum alteri perditissimo & sceleratissimo confertur: atqui nemo potest merito conqueri quod gratia sibi denegetur; ergo necesse est ut gratia naturæ conatibus concedatur.

Resp. Neg. maj. Nemo enim conqueri potest, quod careat beneficio in quod nihil juris habet: atqui homines, quicumque sint, nihil juris habent in gratiam quæ donum est omnino gratuitum, imò quam pravis suis affectibus à se repellunt: *Cur enim homines non adjuventur, in ipsis causa est, non in Deo, ut passim docet Augustinus.* Certum est igitur *eis quibus datur (gratia) misericordiâ Dei gratuitâ dari; eis autem quibus non datur, justo Dei judicio non dari, ut ait S. Doctor. (Epist. 217. ad Vitalem, cap. 5. n. 16.)*

Præterea immerito expostularet aliquis, quod à Deo cujus est inimicus beneficia non recipiat: atqui homo in quo sola reperitur natura, inimicus est Dei; tandiâ enim quisque à Deo est averfus, quamdiu eum diligere non incipit: atqui homo soli naturæ permisus, Deum non diligit amore etiam inchoato, ut probavimus; ergo, &c.

Obj. 3°. Subsidium quod indigenti tribuitur, donum est reipsâ gratuitum, licet miserorum lacrymæ & preces hujusmodi beneficia sæpius obtineant; ergo pariter gratia non desinit gratuitum

esse divinæ liberalitatis donum, quamvis humanis concedatur conatibus.

Resp. Neg. conseq. & parit. Quamvis enim subsidium quo sublevatur indigens, diceretur omnino gratuitum caritatis donum: attamen inter beneficium illud & preces pauperis aliqua est affinitas, aliqua cognatio & proportio; siquidem ambo intra naturalem ordinem continentur. Naturæ autem conatus & gratia infinito à se disjunguntur intervallo: immane enim discrimen est naturalem inter & supernaturalem ordinem.

Præterea non planè gratuita sunt beneficia, quibus pauperum miseris subvenitur. In eo quippè consentiunt natura & Religio, ut hominibus divitibus legem imponant, indigentium paupertatem sublevandi; gratia autem omnino gratuita est, & à sola Dei liberalitate derivatur.

Obj. 4°. Nonnulla S. Chrysoctomi loca. 1°. De Abraham sic habet: *Patriarcha qui ante gratiæ tempus, & ante legem fuit, & seipso, ... in tantum pervenit virtutis fastigium, ... ut omnes excusationes nostras refutet... Nisi primus & ipse quod suum erat fecisset, non tanta à Domino obtinisset... vidisti quomodo ab initio quæ à semetipso erant attulerit, & propterea divina quotidie ubertim suscepit.* (*Homil. 42. in Genes. n. 1.*)

2°. Hinc docemur, inquit, *Deum donis non prævenire voluntates nostras, sed ubi nos incepimus, cum voluntatem præmisimus, tunc pluitimas illè nobis dat salutis occasiones.* (*Homil. 17. in Joan. n. 3.*)

3°. Oportet nos primum bona eligere, & cum elegerimus, tunc affert quæ sua sunt. *Non prævenit nostras voluntates, ne perdat nostrum liberum arbitrium.* (*Homil. 12. in Epist. ad Hebr. n. 3.*)

Quibus ex locis textitur istud argumentum: Qui docet Abrahamum tanta non obtinuisse à Deo; nisi quia primus & ipse quod suum erat fecit;

Deum voluntates nostras non prævenire, sed nostrum esse incipere, & quæ bona sunt primum eligere, ille existimat Deum voluntatis nostræ conatus expectare & exigere: atqui ita passim docet S. Chrysostomus; ergo, &c.

Resp. 1°. Patres qui ante exortam hæresim Pelagianam floruerunt, de gratia catholicè quidem sentiebant; sed minus accuratè de ea scribere, quàm ii qui postea: nondum scilicet litigantibus Pelagianis, securius loquebantur, & studiosius incumbabant in asserendam hominis libertatem, quam videbant à Philosophis, variisque hæreticorum sectis impugnatam. In publicis etiam ad populum sermonibus, suam præsertim operam ponebant, in reprehendis hominum vitiis, in extollendaque virtutis facilitate, ut inde agnoscerent peccatores se solos culpandos esse, quod tantis ad virtutem datis subsidiis abuterentur: quæ quidem vera sunt, & gratiæ Christi minimè adversantur; quandoquidem similibus hortamentis & reprehensionibus plena sunt ipsiusmet Augustini opera; postulat igitur æquitas ut benignè exponantur ea SS. Patrum loca quæ ab aliis sejuncta, in quibus gratiæ necessitas & gratuititas adstruuntur, Semipelagianis favere primo intuitu videntur. Hanc tradit regulam Augustinus. (*Lib. de prædest. SS. cap. 14. n. 27.*)

Resp. 2°. generatim. Dist. maj. Qui hæc docet, excludendo gratuitam & prævenientem Dei gratiam, conc. supponendo gratuitam & prævenientem Dei gratiam, neg.

Ut autem pateat quantum persuasum habuerit S. Chrysostomus; gratuitam esse prævenientem Dei gratiam, non autem humanis conatibus illigatam, nonnulla ipsius testimonia in medium sunt proferenda. 1°. Expendens hæc Apostoli verba: *Vide bonitatem Dei, &c.* sic notat: *Apostolus non dicit, vide bonum opus, vide labores tuos, sed Dei benignitatem, ostendens totam ex superna gra-*

tia factum esse. (*Homil. 19. in Ep. ad Rom. n. 5.*) 2°. Expones hæc Apostoli verba: *Quid autem habes quod non accepisti?* ita concludit: *Ergo cum acceperit habes, non hoc vel illud, sed omnia quæ habes: non enim hæc tua rectè facta sunt, sed ex Dei gratia proveniunt.* (*Hom. 12. in Cor. n. 1. & 2.*) 3°. Sic habet S. Doctor: *Non dicit Apostolus quod ipsi Deum attrahere potuerint; sed eorum qui ex gentibus erant factum desiciens, & ostendens gratiam ipsius totum operatam esse, ait: ego conspicuus factus sum, & ego inventus sum.* (*Homil. 18. in Ep. ad Rom. n. 3.*) 4°. *Non præcedentibus meritis, inquit, hanc renumerationem, (uberiorem gratiam quàm Judæi) accepimus, ... sed Deus semper beneficiis nos prævenit, ... ut quæ agenda, quæ non agenda sunt, sciamus.* (*Homil. 14. in Joan. n. 2.*) 5°. Deum sic loquentem inducit: *Non vestris præcedentibus meritis debitum persolvi; sed ipse capi.* (*Homil. 72. in Joan. n. 2.*) Alia innumera sileo testimonia.

Undè S. Doctorem sic vindicio: Qui docet quidquid boni nobis inest, non à laboribus nostris, sed à divina gratia provenire; qui docet gentiles non ideo fuisse ad fidem adductos, quod Deum attrahere potuerint, sed quod totum Dei gratia operata fuerit; qui docet Deum semper beneficiis nos prævenire; qui docet Deum bonum opus in nobis ita suâ gratiâ incipere, ut præcedentibus nostris meritis debitum non persolvat, ille profecto necessariam esse ad quodlibet bonum opus gratiam prævenientem agnoscit, & ita gratuitam, ut præviis liberi arbitrii sibi permissi conatibus non rependatur: atqui hæc omnia passim docet S. Chrysostomus; ergo injustè prorsus ageret, quisquis eum suspicaretur gratiæ prævenientis vel necessitatem, vel gratuitatem sustulisse.

Resp. 3°. ad singula: Homil. 42. in Genes. non loquitur S. Doctor de prima gratia, quasi eam ex suis operibus impetraverit Abrahamus; sed de

novis gratiarum accessionibus & incrementis, quæ eximius ille Patriarcha suis quidem operibus promeruit, sed quæ non sine gratiæ auxilio factæ erant. Ita Estius. (in 2. sent. dist. 16. sect. 35.)

Eodem modo intelligenda sunt hæc verba, ubi nos incepimus, cum voluntatem præmissimus, tunc plurimas ille nobis dat salutis occasiones. Oportet nos primum bona eligere, & cum elegerimus, tunc offert quæ sua sunt aliæque similia. S. Doctoris mentem satis declarant alia loca, & maximè istud: postquam sic incepimus, nobis copiosior præstat gratia, majorem gratiam nobis conciliamus. (Homil. 14. & 26. in Genesim.) Quæ verba manifestè supponunt bonæ voluntatis iniria, non à libero tantum arbitrio, sed ab ipsa etiam gratia prodire. Quemadmodum enim respiratione, inquit, ita gratiâ indigemus ad bonum operandum. (Homil. 23. in Math.) Objectis verbis significare etiam voluit S. Doctor, non debere nos segai desidîâ torpescere, quasi per gratiam solam perficienda sit nostra salus absque ullis nostris laboribus, ulloque liberi arbitrii conatu.

Denique quod ait S. Doctor, (Homil. 17. in Joan. & Homil. 12. in Epist. ad Hebr.) scilicet Deum nostras non prævenire voluntates, ne lædatur arbitrium, eo sensu intelligendum est, quod Deus voluntates humanas non ita præveniat, ut libero arbitrio necessitatem imponat. Cui interpretationi consentiunt hæc alia quæ paulo ante dixerat, (in Epist. ad Hebr. n. 3.) In Dei quidem potestate sunt omnia, sed non ita ut nostrum liberum lædatur arbitrium. Ideo hanc loquendi rationem frequenter usurpavit, quod Manichæos liberum arbitrium inficientes præ oculis haberet.

Objic. 5°. Sic differit Augustinus: Deus dedit hominibus quædam bona huic vitæ congrua... eo pacto æquissimo, ut qui... talibus bonis... rectè usus fuerit, accipiat meliora atque ampliora, ipsam scilicet immortalitatis pacem... ad fruendum.

Deo. (Lib. 19. de civit. Dei, cap. 13. n. 2.)

Undè sic disputatur: Nemo fanè à Semipelagianismo magis alienus fuit, quàm S. Augustinus: atqui tamen ipse admittit istud quod rejicimus pactum de conferendis melioribus bonis, id est, gratiæ auxiliis, iis hominibus qui naturæ bonis rectè uterentur; ergo pactum quod refellimus Semipelagianismum nullo modo sapit.

Resp. Neg. min. Ubi enim S. Doctor dicit eum qui hujus vitæ bonis rectè usus fuerit, accepturum esse ampliora atque meliora bona, ipsam scilicet immortalitatis pacem, hoc unum significare voluit, nempe Deum ex pacto æquissimo iis immortalitatem beatam conferre, qui divinâ gratiâ adjuti hujus vitæ bonis rectè utuntur. Hunc esse genuinum Augustini sensum satis patet ex iis quæ protulimus testimoniis, & maximè ex isto: Per amorem Creatoris bene quisque utitur etiam creaturis: sine hoc amore Creatoris nullis quisquam bene utitur creaturis. (Lib. 4. contra Julian. cap. 3. n. 3.) Atqui amor Creatoris, ex Augustino, gratia est & Dei donum; liquidem non est nisi à Deo Patre per Jesum Christum cum Spiritu Sancto. (Ibid.)

Inst. Docet S. Doctor occultissimis meritis tribuendum esse, quod aliis gratia detur, & aliis non detur. Prorsus, inquit, cujus vult miseretur, & quem vult indurat: sed hæc voluntas Dei injusta esse non potest; venit enim de occultissimis meritis, quia & ipsi peccatores, cum propter generale peccatum unam massam fecerint, non tamen nulla esse inter eos diversitas; præcedit ergo aliquid in peccatoribus quo, quamvis nondum sint justificati, digni efficiantur justificatione. (Lib. de 83 quæstionibus. quæst. 68.)

Resp. hæc quidem ab Augustino dicta esse, sed ante ipsius Episcopatum, quo tempore sentiebat fidei salutisque initium à nobis esse, non à Deo. Quamobrem nihil aliud inde colligi potest, nisi

opinionem quam refellimus, Semipelagiorum errori esse confanguineam.

Objic. 6°. S. Thomas ita docet: *Si aliquis (in filvis) nutritus ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni & fugâ mali, certissime est tenendum quod ei Deus, vel per internam inspirationem revelaret ea quæ sunt ad credendam necessaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium. (In disputat. de veritate, q. 14. de fide, art. 11. ad 1.)* Deinde hæc adjicit: *Si nos fecerimus quod in nobis est, ut scilicet ductum naturalis rationis sequamur, Deus nobis non deficiet ab eo quod est nobis necessarium. (Ibid. ad 2.)*

Ex illis autem verbis conficitur istud argumentum: Homo de quo loquitur S. Doctor, ex solis naturæ viribus bonum efficeret & malum fugeret; siquidem supponitur solius rationis naturalis ductum sequi: atqui, iudice Doctore Angelico, Deus certissimè huic homini gratiam & fidem non denegaret; ergo facienti quod in se est ex viribus naturæ, suam Deus non denegat gratiam.

Resp. Neg. maj. Nam S. Thomas loquitur de homine quod in se est faciente cum auxilio gratiæ: in exemplum enim adducit Cornelium ad quem missus fuit S. Petrus: atqui constat ex eodem Doctore, Cornelium tunc non fuisse omni gratiâ & fide destitutum. *De Cornelio sciendum est, inquit, quod infidelis non erat, alioquin ejus operatio non fuisset accepta Dei, cui sine fide nullus placere potest. Habebat autem fidem implicitam, nondum manifestâ Evangelii veritate. (2. 2. q. 10. art. 4. ad 3.)*

Præterea quid de hac sententia, faciendi quod in se est Deus non denegat gratiam, senserit S. Thomas, æstimandum est ex Summa Theologica quæ postremum est illius opus, & ubi ex professo de præfato axiomate disserit: atqui in Summa Theologica docet prædictum effectum ita intelli-

gendum esse, ut facienti quod in se est ex gratiæ auxilio, Deus uberiores gratiam non denegat. Hæc enim sibi objicit: *Si homo facit quod in se est, Deus non denegat ei gratiam.* Sic autem respondet: *Dicendum quod nihil homo potest facere, nisi à Deo moveatur, secundum illud Joan. 15. 5. Sine me nihil potestis facere. Et ideo, cum dicitur in homo facere quod in se est, dicitur hoc esse in potestate hominis secundum quod est motus à Deo. (1. 2. q. 109. art. 6. ad 2.)*

Id etiam patet ex istis verbis: *Si qui fecissent quod in se est, Dominus eis secundum suam misericordiam providisset, mittendo eis prædicatorem fidei, sicut Petrum Cornelio; sed tamen hoc ipsum quod aliqui faciunt quod in se est, convertendo scilicet se ad Deum, ex Deo est movente corda ipsorum ad bonum. (Commentar. Epist. ad Rom. lect. 3. in cap. 10.)* Nullum igitur dubium esse potest, quin S. Thomas famofum de quo disputatur effectum eo sensu accipiat, ut facienti quod in se est, & rationis naturalis ductum sequenti cum adjuvante gratia, Deus novam gratiæ accessionem non denegat.

Denique Molinæ opinionem his verbis funditus evertit S. Doctor: *Non potest se anima præparare ad suscipiendum effectum divini auxilii, nisi secundum quod agit ex virtute divina. Prævenitur igitur divino auxilio ad benè operandum, magis quam auxilium divinum præveniat, quasi merendo illud vel se præparando ad illud. (Lib. 3. contra gentes, cap. 149. n. 2.)*

PROPOSITIO IV.

Gratia actualis nunquam justis debita est.

Prob. 1°. Si gratia justis aliquando deberetur, jam erga eos delinqueret esse gratuitum Dei beneficium: atqui Paulus ipseque interpres Augusti-

nus gratiam generatim definiunt donum gratis concessum. *Non enim Dei gratia*, ait Augustinus, *gratia erit ullo modo, nisi gratuita fuerit omni modo.* (*De peccato original. cap. 24. n. 28.*) Ergo generalis illa regula justis ipsis congruit, quibus proinde gratia nunquam debita est.

2°. S. Augustinus sollicitum se fatetur, quod Pelagio dicenti *donare Deum ei qui fuerit dignus accipere, omnes gratias, sicut Apostolo Paulo donavit*, responderit Synodus Palæstina: *Ecclesiastico sensu & ipse sensisti de dono gratiarum quæ in S. Paulo continentur.* Hic agebatur de Paulo, postquam Apostolatam & iustitiam adeptus fuerat: atqui tamen verebatur Augustinus, ne virus hæreseos in prædictis Pelagii verbis delitesceret, sui que metus hanc affert causam: *Cum ergo non ait (Pelagius) donare Deum cui voluerit, sed ait donare Deum ei qui fuerit dignus accipere, omnes gratias; non potui, cum legerem, non esse suspiciosus; ipsum quippe gratiæ nomen, & ejus nominis intellectus aufertur, si non gratis datur, sed eam qui dignus est accipit.* (*Lib. de gestis Pelagii, cap. 14. n. 32. & 33.*) Ergo persuasum habuit Augustinus gratiam nequidem justis, qualis erat Paulus, deberi.

3°. Hortatur Apostolus ut quisque justus *cum timore & tremore suam salutem operetur*, quoniam *Deus operatur...* & *velle perficere pro bona voluntate*: (*Philip. 2. v. 12. & 13.*) atqui monitum illud indebitam esse justis gratiam perspicue demonstrat: non monet enim tantum Apostolus, ut justus sibi diffidat, suamque reformidet inconstantiam; verum etiam ut salubri divinorum iudiciorum metu percussus vitat, recogitans Deum nulli debitorem esse, sed donorum suorum arbitrum supremumque dominum, ea pro sua voluntate modo impertiri, modo in alicujus culpæ pœnam subtrahere. Debent quidem justi suam in Deo collocare fiduciam, ejusque opem non desaturam

spere; verum hæc fiducia metum humilemque indignitatis nostræ sensum non excludit. Quapropter docet Augustinus totam auxiliorum divinorum seriem, à primo ad ultimum, citra hominis meritum dari: *Indè... ostenditur & inchoandi, & usque in finem perseverandi gratiam Dei non secundum merita nostra dari; sed dari secundum ipsius secretissimam, justissimam... voluntatem, ... ut esse discamus non alta sapientes, sed humilibus consentientes.* (*Lib. de dono persev. cap. 13. n. 33.*)

DISSERTATIO V.

De Gratia efficacitate.

BONUM ad quod movet gratia, vel non perficitur, vel reipsa fit. Si prius, apertum est gratiam tunc in mera ad bonum excitatione consistere, & proinde inefficacem esse. Si posterius, vel gratia suam ab humana voluntate liberoque arbitrio effectum obtinet, vel ab omnipotentia divina. In prima hypothesi, per liberum arbitrium; in secunda, per se & ab intrinseco, ut aiunt, est efficax, certamque & infallibilem habet cum humanæ voluntatis ab bonum determinatione connexionem.

Hic tria suscipimus expendenda: primum, utrum in præsentis naturæ lapsæ statu, gratia per se, an vero per liberum arbitrium, sit efficax; secundum, in quo sita sit gratiæ efficacitas; tertium, utrum in statu innocentia admittendum sit auxilium per se efficax.